

מטעמי תורת חיים

פרשת שלח לך – סוד הצלם של האדם

המרגלים הניאו את לב ישראל בכך שסיפרו להם כי יושבי הארץ הם אנשים ענקים וחזקים שנאמר "וַיִּצְיָאוּ דָבַר הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אֶרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הוּא וְכָל הָעָם אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מְדוּתִים: וְנָשָׁם רָאִינוּ אֶת הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן הַנְּפִילִים וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כְּחִנְבִּים וְכֹן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם" (במדבר יג, לב-לד). יהושע וכלב ענו ואמרו כי אין להם מה לחשוש מפני אותם עמי הארץ כי כבר "סר צלם מעליהם" שנאמר "וַיֹּאמְרוּ אֶל כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד: אִם חָפֵץ בָּנוּ יִהְיֶה וְהִבֵּיא אֶתְנוּ אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנִתְּנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר הוּא זָבֵת חֶלֶב וְדִבֶּשׁ: אֲךָ בִּיהֲוֶה"ה אֵל תִּמְרְדוּ וְאַתֶּם אַל תִּירְאוּ אֶת עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמִנּוּ הֵם סָר צֶלֶם מֵעֲלֵיהֶם וַיִּהְיֶה אֶתְנוּ אֶל תִּירָאֵם" (במדבר יד, ו-ז).

ויש להבין, מה היתה כוונת יהושע וכלב באומרים לעם ישראל, שאין להם מה ליירא מפני יושבי הארץ היות ש'סר צלם' מעליהם?

צלם הוולד מגיע בשעת העיבור ונמצא מעל ראשו של האדם

טרם התחלת העיבור (ליקוטי מהרצ"א: לר' צבי אלימלך מדינוב מחבר 'בני יששכר' פרשת תולדות אות מט ד"ה יונתן) שולח הקב"ה מלאך אחד הממונה על הנפשות ומביא נפש אחת, כדי שזו תיכנס בטיפה שעתידה להיות בניין גופה. ואז הקב"ה מצוה גם על מלאך הממונה על 'אוצר הצלמים' להוליך שם את אותה הנפש כדי שתבחר לה 'צלם' כרצונה – ארוך או קצר, שלם או בעל מום, חלש או גיבור, יפה או מכוער וכיוצא בזה (ראה גמ' ראש השנה דף יא ע"א ורש"י שם ד"ה לדעת). ומראה הצלם שיינתן לה אז יהיה כפרצוף הוולד שעתיד להיוולד מהזיווג הזה (זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה ויברא אלקים את האדם). אחר כך ה'נפש' הזאת מתלבשת ב'צלם' שבחורה, ויורדת לעולם השפל (חסד לאברהם: לר' אברהם אזולאי מעין רביעי נהר יא ד"ה דע 'כאשר האדם' וד"ה 'ואחר שבחורה') כשהם יחדיו (זוהר פרשת תזריע דף מג ע"א ד"ה 'כדין רוחא'). מטעם זה אמרו רבותינו שכל מעשיו בראשית נבראו לדעתן (ראה גמ' ראש השנה דף יא ע"א ורש"י שם ד"ה לדעת), כי כל נפש בוחרת את 'הצלם' שלה (חסד לאברהם: לר' אברהם אזולאי מעין רביעי נהר יא ד"ה והבחירה נתונה בידו).

התחלת ההתבוננות לזיווג עושה מיד פעולה למעלה, ואז הצלם יורד (וימחר אברהם: לר' אברהם פאלאג'י מערכת ז אות מד) ומקדים להימצא בשעת הזיווג על מנת לקיים את הוולד שעתיד להיווצר. ועד שלא שולח ה' יתברך את הצלם, לא יכול הוולד להיברא שנאמר "וַיִּבְרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ" (בראשית א, כו) (זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה ויברא אלקים את האדם וד"ה 'והא צלם'), כלומר בצלם הראוי לאותו האדם (מקדש מלך: לר' שלום בוזאגלו על זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה ויברא אלקים). צלם זה ממתין באותה שעה למעלה מראשו של האדם (ליקוטי תורה: להארי"י ז"ל פרשת ויחי ד"ה ראובן ג' גרון), ואז על פי צווי ה' (עפ"י זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה ויברא אלקים את האדם) הנפש פושטת מעליה את אותו הצלם שהתלבשה בו, ונכנסת ערומה לתוך מעי האישה. ואילו הצלם עולה על ראש המעוברת (חסד לאברהם: לר' אברהם אזולאי מעין רביעי נהר יא ד"ה דע 'כאשר האדם' וד"ה 'ואחר שבחורה'). ושם עומד וממתין שיצא הוולד לעולם (זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה והוא צלם. וראה חסד לאברהם: מעין רביעי נהר יא ד"ה דע 'כאשר האדם' וד"ה 'ואחר שבחורה').

איש שיש לו רשות (זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה ויברא אלקים את האדם) **וזכות אבות, יכול לראות את הצלם** (נצוצי אורות: להחיד"א על זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב אות א' מגורי הארי"י ז"ל) **הנמצא למעלה מראשו** (זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה ויברא אלקים את האדם, 'ליקוטי תורה: להארי"י ז"ל פרשת ויחי ד"ה ראובן ג' גרון), **באותה שעה שאשתו צריכה להתעבר** (נצוצי אורות: להחיד"א על זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב אות א' מגורי הארי"י ז"ל), **ויראה את מראהו כדוגמת העובר שעתיד להיוולד** (זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה ויברא אלקים את האדם, 'ליקוטי תורה: להארי"י ז"ל פרשת ויחי ד"ה ראובן ג' גרון). **ואז בעת ההריון, על ידי הצלם הזה מתגדלים ומתמתחים אבריו של העובר במעי אמו לכאן ולכאן** (ספר הליקוטים: להארי"י ז"ל על קהלת ד"ה ואלו הם אותם). **והגוף מתגלם אז בבטן במשך אותם ארבעים יום של יצירת הוולד, ומצייר את ציור הצלם, ואין לגוף כוח לצייר ציור לעובר' בבטן אלא כפי ציור הצלם שלו** (אור החמה: על זוהר פרשת תזריע דף מג ע"א ד"ה 'תי"ח בשעתא גומרי מהרמ"ק), כך שרושם פרצופו של הוולד יהיה תמיד כפי החקוק ורשום בצלם (ביאור 'דמשק אליעזר' לר' אליעזר צבי ספרין מקאמרט על זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב).

זולת הנשמה הנתונה בגוף האדם, הרי שהצלם הוא ענין בפני עצמו (ליקוטי מהרצ"א: למחבר 'בני יששכר' פרשת תולדות אות מט ד"ה יונתן) **המהווה ממוצע בין הגוף והנשמה** (נש' חיים: להארי"י ז"ל שער כו פרק א), **ומחבר את שניהם יחדיו** (ביאור 'יד יהודה' על מאמר חקור דין: להרמ"ע מפאנו חלק ד פרק יא אות ד), **ודומה לשניהם** (נש' חיים: להארי"י ז"ל שער כו פרק א). **ובאמצעותו של הצלם, הנשמה מתלבשת בגוף** (נש' חיים: להארי"י ז"ל שער כו פרק א), **והצלם מצדו מקיים את הגוף הגס. וכל זה לפי שאי אפשר שיתחברו שני הפכים של הגוף והנשמה אלא על ידי אמצעי רוחני** (עבודת הקודש: לר' מאיר בן גבאי חלק א פרק יא ד"ה ולפיכך נעשה אדם בצלמו), **אשר מחבר את כל שלושת החלקים של ה'נפש' 'רוח' ו'נשמה' שבאדם אל הגוף החומרי, מכוח היותו שקול כשלושתם** (נש' משמואל: לר' שמואל מסוכטשוב שנת תרע"א פרשת תזריע דף רט ד"ה 'ונראה דהנה' בשם אביו), **וכולל רוחני וגשמי** (נש' משמואל: פרשת אמור שנת תרע"ה דף שכב ד"ה 'ונראה דהנה' בשם אביו).

הצלם מלווה את האדם כל חייו ושומרו מפני המזיקים

באמצעות הצלם שהוא הלבוש לנשמה (ראשית חכמה: לר' אליהו די וידאש שער האהבה פרק ה ד"ה עוד אפשר לפרש) **אדם הולך בעולם הזה שנאמר "אך בצלם יתהלך איש"** (תהלים לט, ז) (זוהר פרשת תזריע דף מג ע"א ד"ה כדין רוחא נחת) **ובו הוא מתרבה** (זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה והוא צלם אודמן) **ומתגדל כל ימיו עד שמגיע עתו ללכת אל בית עולמו** (ליקוטי מהרצ"א: לר' צבי אלימלך מדינוב מחבר 'בני יששכר' פרשת תולדות אות מט ד"ה יונתן). **וכיון שהצלם מקיים את האדם בעולם הזה כל ימי חייו** (זוהר פרשת תזריע דף מג ע"א ד"ה כדין רוחא נחת) **לכן הוא עיקר בריאתו של האדם, 'חלק אלוך ממעל' שהכליון לא שולט בו** (הרמ"ד וואלי תלמיד חבר להרמ"ח"ל ספר בראשית פרק א ד"ה ויברא אלקים את האדם בצלמו). **ועליו אמרו רבותינו "חביב אדם שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם" (פרקי אבות ג, יד) (ראשית חכמה: לר' אליהו די וידאש שער האהבה פרק ה ד"ה עוד אפשר לפרש) וכן אמרו "חבה יתרה נודעת לו שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹקִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם" (בראשית ט, ו) (פרקי אבות ג, יד).**

הצלם הוא מלבוש לנשמה השומר עליה מפני 'החיצונים' (ספר הליקוטים: להארי"י ז"ל על שיר השירים ד"ה נמצא כי הצלם) **ומפני כוחות הטומאה, שלא יבואו באדם כל זמן שהוא קיים** (נש' משמואל: לר' שמואל מסוכטשוב פרשת פינחס שנת תרע"ה דף שש טור ב ד"ה והנה עוד בזה"ק). **ואי אפשר לאדם לילך בתוך המזיקים והשדים הנמצאים בכל מקום בעולם, אלא על ידי הצלם שהוא המלבוש האלוקי המלביש לנפש רוח ונשמה** (חסד לאברהם: מעין שני נהר נב ד"ה דע שהאדם). (עמנו

בס"ד הכרך השני של ספר 'מטעמי תורת חיים' נמצא בשלב הכנת מפתח הערכים, ניתן עדיין לתרום ובכך לסייע בעלויות ההוצאה לאור:

בנק הדואר מספר 09 | סניף 001 | מספר חשבון 30608503 | שם החשבון חיים לנגר

נעשה האדם פטרו ומושל גם על כל הבהמות והחיות ומתקיים בו "ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים בכל אשר תרמש האדמה ובכל דגי הים בידכם נתנו" (בראשית ט, ב) **כי הטביע ה' בלב הנבראים מורא מפני 'צלם אלקים'** (באר מים חיים) פרשת נח ד"ה 'או יאמר כי בצלם אלקים' **שעל פניו של האדם** (אלשיך הקדוש בראשית ט, א ד"ה אמנם לזה נשית לב). זה הטעם שכאשר ראובן רצה להציל את יוסף מידי שאר אחיו הוא הציע להשליכו לתוך בור אף שהיו בו נחשים ועקרבים (ראה רש"י בראשית לו, כד), כי ידע שהם לא יזיקו לו מחמת 'צלם אלקים' המתקן אשר בו (ישתי ידות) על התורה לר' אברהם חזקוני פרשת וישב דף כה ע"ב טור א ד"ה 'ול"נ לפרש שראובן).

אמנם אדם יכול על ידי מעשיו להשחית את 'צלם אלקים' שעל פניו (אלשיך הקדוש ספר בראשית ו, ה ד"ה אחר אומר) **כך שלא יאיר בו** (ישם משמואל לר' שמואל בורשטיין מסוכטשוב פרשת בחוקותי שנת תרע"ה דף שעד ד"ה ואולך אתכם קוממיות), **שנאמר "משחת מאיש מראשו ותארו מבני אדם"** (ישעיה נב, יד) (אלשיך הקדוש בראשית ט, א ד"ה אמנם לזה נשית לב), וכפי שאמר ה' לקין לאחר שחטא ואיבד את צלם אלקים **"ולמה נפלו פניך"** (בראשית ד, ו) (אלשיך הקדוש ספר בראשית ד, ה ד"ה והנה היה ראוי). **במצב זה גם החיות נעשות שולטות על האדם** (אלשיך הקדוש בראשית ו, ה ד"ה אחר אומר, 'וימהר אברהם' לר' אברהם פאלאגני מערכת הצד"י דף קסד אות קמט) **ויש להן רשות להזיקו** (ישתי ידות) על התורה פרשת וישב דף כה ע"ב טור א ד"ה ולי"נ לפרש שראובן). לכן נאמר **"וידע את דמכם לנפשתיכם אדרש מיד כל חיה אדרשנו"** (בראשית ט, ה), כלומר כיון שהאדם חטא במעשיו וקלקל והשחית את 'צלם אלקים', אז לא נבצר מהחיה לשלוט בו. לכן **"אדרשנו"** ואתבע מהאדם עצמו את דמו, כי הוא גרם במעשיו שמיתתו תהיה על ידי ה' **"חיה"** (אלשיך הקדוש ספר בראשית ו, ה ד"ה אחר אומר).

הצלם של האדם קדוש וצריך לשמור אותו בקדושתו וטהרתו

הדרת פניו של האדם היא מחמת הצלם (ראשית חכמה לר' אליהו די וידאש שער האהבה פרק ה ד"ה עוד אפשר לפרש) **שמשפיע על זיו פניו וצורתו** (עפ"י 'אמרי נועם' לר' מאיר מדזיקוב פרשת בהעלותך ד"ה כי כתיב חכמת אדם). **לכן אסור לאדם לנעוץ, כי על ידי הכעס משתנה פניו שהם 'צלם אלקים' והוא נותן חלילה שליטה לסטרא אחרא** (מדרש אליהו לר' אליהו הכהן מחבר 'שבט מוסר' פרשת לך לך דף יז ע"ב ד"ה מאמר שם ויאמר אברהם). **וכנגד 'צלם האלקים' שבאדם אמרו רבותינו כי "הסוטר לועז של ישראל כאילו סוטר לועז של שכניה"** (ראה גמ' סנהדרין דף נח ע"ב בשם ר' חנינא) (ישם משמואל פרשת בא שנת תרע"ד דף קלב ד"ה והנה). ועוד, זה הטעם שאין רשות לאדם לעשות רושם של שריטה וכתובת קעקע בגופו כפי שנאמר **"וְשָׂרֵט לִנְפֹשׁ לֹא תִתֵּן בְּבִשְׂרְךָ וּכְתַבְתָּ קַעֲקֵעַ לֹא תִתֵּן בְּכֶם אֲנִי יְהוָה"** (בראשית יט, כח), **כי האדם נברא כדוגמא של מעלה בצלם אלקים ובמעשים אלו הוא כאילו נוגע באיקונו של המלך** (מדרש אליהו לר' אליהו הכהן מחבר 'שבט מוסר' פרשת קדושים דף קכב ע"ב ד"ה ושרט לנפש לא תתנו) **שהוא כביכול 'דמות של מעלה'** (להרחבה על גנות מדת הכעס ראה אחד ממאמריו לפרשת שמני – 'פנים מדת הכעס').

זו גם הסיבה שנאסר לשפוך דמים כפי שנאמר **"שֹׁפֵךְ דָּם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ כִּי בְצֶלֶם אֱלֹקִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם"** (בראשית ט, ו), **כלומר שאם אדם חלילה רוצח אז הוא פוגם ב"צלם אלקים" וממעט את הצלם והדמות** (יסמיכת חכמים לר' נתנאל כץ בהקדמה לספר דף מ ע"ב טור א ד"ה אבל אם נאמר), **ואין זה ראוי להשחית להשמיד ולאבד צלם נכבד כמותו** (נשמת חיים לר' מנשה בן ישראל מאמר ראשון פרק חמישי ד"ה נח מצא חן), **והוא כמרים יד בדיוקנו של המלך** (תפארת יהונתן לר' יהונתן אייבשיץ בראשית ט, ו ד"ה שופך דם האדם). ורמז לכך הוא 'הדיבר' הראשון בלוח הימני של לוחות הברית **"אֲנִי יְהוָה אֱלֹקֶיךָ"** (שמות כ, ב) הנמצא כנגד הדיבר הראשון בלוח השמאלי של לוחות הברית **"לֹא תִרְצַח"** (שמות כ, יט), **כי מי שרוצח אדם ממעט את הדמות שנעשית בצלם אלקים** (יעיר מקלט לר' דוד לידא על טעמי המצוות פרשת יתרו אות לד). וזה הטעם שלא נאסר לשחוט בעלי חיים, כי אין להם 'צלם אלקים' כמו לבני אדם (תפארת יהונתן לר' יהונתן אייבשיץ בראשית ט, ו ד"ה 'שופך דם האדם' ועיי"ש).

ואמרו רבותינו ש"כל המלבין פני חבריו ברבים כאילו שופך דמים" (ראה גמ' בבא מציעא דף נח ע"ב). **והטעם שהחמירו בהלבנת פנים ואמרו שהוא כמו רצח אף שהאדם לא הוציא נפש ממש** (אלשיך הקדוש בראשית ט, ו ד"ה ולא עוד), **כי כאשר אדם מלבין פני חברו, הולך לו סומק הפנים ובא חיורון מחמת הבושה, ונשפך דמו בתוכו** (ידעת חכמה למהר"ל פחוביצי' שער התשובה פרק עשרים ושלושה ד"ה המלבין פני חברו). **ונמצא בזה שכמו אצל רוצח, גם הוא פוגם** (אלשיך הקדוש בראשית ט, ו ד"ה ולא עוד) **'בצלם אלקים' שעל פני האדם** (ידעת חכמה שער התשובה פרק עשרים ושלושה ד"ה המלבין פני חברו). לכן כל אחד ילבש חרדה לא לזלזל בחברו, כי הוא עשוי ב'צלם אלקים' והרי הוא כמזלזל כלפי מעלה. וכן אם הוא שונא את חברו הרי הוא כשונא את 'צלם אלקים' שבו. ודברים אלו עומדים ברומו של עולם, **על שיצר הקב"ה את האדם בצלמו** (דברים אחידים להחיד"א דרוש יא לשבת כלה ד"ה 'הדרן למה שפירשו וד"ה יומי שיש לו לב' ועיי"ש).

לישראל יש צלם קדוש ולגוי צלם טמא ואין לערבב ביניהם

הצלם שהוא הלבוש הרוחני של האדם, קיים אצל עם ישראל וגם אצל הגויים (חסד לאברהם לר' אברהם אזולאי מעין שני נח נב) **אלא שהצלם של ישראל הוא קדוש** (וזה פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה אבל ישראל קדישין, וזה פרשת ויחי דף רכ ע"א ד"ה תא חזי מה בין ישראל, ילקוט ראובני בראשית א, כז ד"ה 'בשעתא דזיווגא אשתכח' בשם ספרו של שלמה המלך) **ובא ממקום קדוש, ואילו הצלם של הגויים הוא מ'מינים הרעים'** (וזה פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה אבל ישראל קדישין), **מצד הטומאה** (וזה פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה אבל ישראל קדישין, וזה פרשת ויחי דף רכ ע"א ד"ה תא חזי מה בין ישראל לעמין, ילקוט ראובני לר' אברהם ראובן כהן סופר בראשית א, כז ד"ה 'בשעתא דזיווגא אשתכח' בשם ספרו של שלמה המלך) **הנמצאת בתוכם. לכן צריך כל איש ישראלי להיזהר מאוד לא לערבב את הצלם הקדוש שלו עם הצלם הטמא של הגוי** (וזה פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה אבל ישראל קדישין. וראה 'נבול בנימין' לר' בנימין הכהן חלק ג' דרוש נא לנשואין דף צה ע"ב ד"ה 'סידן עשתה ותמכור' **שכתב כי 'הצלם' שייך דווקא לבני האדם, אבל לא ל'שדים' ול'רוחות'.** וגם המלאכים היות שאין להם גוף, הרי שגם אין להם 'צלם' עיי"ש).

מטעם זה אסור לאיש ישראל להתייחד עם גויה אף על פי שהיא לא מתעברת ממנו, כי על ידי מעשה זה גורם לערב את צלמו הקדוש עם הצלם הטמא שלה. ואם חלילה הגויה גם התעברה ממנו אזי עירב ממש את נשמתו בנשמתה (יאר החמה) על זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה 'ועל דא לא לבניי מהרמיק'. אמנם אם קודם לכן הגויה תתגייר כדת, אז כבר באותה שעה שהתגיירה, הצלם הטמא שהיה אצלה מצד הטומאה והעבודה זרה שב למקומו, ונחה עליה רוח ה' ניצוץ מנשמת אב המון, והיא מקבלת 'צלם אלקים' קדוש (מצודת דוד' על טעמי המצוות להרד"ב מצוה יד). **וכן הוא אצל כל הגרים, הואיל והם יצאו מן הטומאה ובאו לקדושת ישראל, אזי בזה פשטו את 'עור הטומאה' מעליהם ולבשו 'עור טהרה' ושם צלמם להיות 'צלם אלקים' ככל ישראל** (ספר 'הקנה' בפרק 'ענין יראת המקום' ד"ה א"ל הואיל ויצא מטומאתו).

לכן יזהר ישראל לא להסתפר אצל גוי (ידבר בעתו לר' ששון בן מרדכי שינדוך בחלק ליום שישו ד"ה עוד אמרו אמר) **שתערו היא 'חרב טמאה' ואין להעבירו על ראש שהוא קודש** (יפה ללב לר' יצחק פאלאגני חלק ג סימן קנו אות א לפי מנהג המקובלים). **וכל המסתפר על ידי גוי הרי הוא מערב את צלם ישראל הקדוש** (הגהות מהר"י) על זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב אות א, 'קרני אור' לר' אלכסנדר זיסקינד מחבר 'יסוד ושוש העבודה' על זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה 'לאתערבא' בשם הארי"י ז"ל, 'סגולות ישראל' בחלק 'השטות והוספות' למערכת ג' אות ג ערך גילוח בשם כתבי הארי"י ז"ל) **שהוא מצד שם 'אלקים'** (ידבר בעתו לר' ששון בן מרדכי שינדוך בחלק ליום שישו ד"ה עוד אמרו אמר) **עם צלם הגוי הטמא** (הגהות

המרחי"ו על זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב אות א, 'קרני אורי' לר' אלכסנדר זיסקינד על זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה 'לאתערבא' בשם האר"י ז"ל, 'סגולות ישראל' בחלק 'השמטות והוספות' למערכת ג' אות ג ערך גילוח בשם כתבי האר"י ז"ל) **שהוא מצד 'אלהים אחרים'**. ורמזו לכך בפסוק **"וְלָרָשָׁע אֶמְרָא אֱלֹהִים מֶה לָּךְ לְסִפּוֹר חֲקָרִי"** (תהלים נ, טז), שנאמר דווקא שם **"אלהים"** בענין התספורות, בכדי להזהיר שלא לערב 'צלם אלקים' שעל ישראל עם הצלם של גוי (נדבר בעתו בחלק ליום שישי ד"ה עוד אמרו אמר).

ובמקום שאין ספר ישראלי אלא רק גוי, כמו שהיה אצל מרדכי היהודי שלא היה ספר אחר לבד מהמן הרשע, כי אסתר החביאה את כל בעלי אומנויות התספורות (ראה גמ' מגילה דף טז ע"א) **על מנת שרק המן יספר את מרדכי** (סגולות ישראל' בחלק 'השמטות והוספות' למערכת ג' אות ג ערך גילוח), **אזי האדם יכוון בשעת תגלחת הראש** (סגולות ישראל' בחלק 'השמטות והוספות' למערכת ג' אות ג ערך 'גילוח' בשם כתבי האר"י ז"ל) **את שם 'אלהים' בריבוע כך: א – אל – אלה – אלהים** (נדבר בעתו לר' ששון בן מרדכי שינדוך בחלק ליום שישי ד"ה עוד אמרו אמר, 'סגולות ישראל' בחלק 'השמטות והוספות' למערכת ג' אות ג ערך גילוח בשם כתבי האר"י ז"ל), **ויאמר את הפסוק "וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ"** (בראשית א, כו) **ויכוון בשני שמות 'אלהים' שבפסוק כשהם בריבוע** (סגולות ישראל' בחלק 'השמטות והוספות' למערכת ג' אות ג ערך גילוח בשם כתבי האר"י ז"ל). **וכן יכוון שלא יתערב הצלם שלו בצלם הגוי** (נדבר בעתו בחלק ליום שישי ד"ה עוד אמרו אמר) **– ובזה לא ימיש מעליו ומעל פניו 'צלם אלקים'** (סגולות ישראל' בחלק 'השמטות והוספות' למערכת ג' אות ג ערך גילוח בשם כתבי האר"י ז"ל).

לפי הצלם בליל 'הושענא רבא' יודע האדם אם יחיה אותה שנה

דינו של כל אדם נגזר ביום ראש השנה ונחתם לאחר עשרה ימים ביום הכיפורים. ואז מיום הכיפורים ועד ליום הושענא רבא נמסרים הפתקים של הגזירות בידי השלוחים, על מנת לפעול את הדין והמשפט על ידם. ואף על פי שנמסרים אז הפתקים בידם, לא ניתן להם רשות לפעול את המשפט והעונש הכתוב בפתקים עד שיגיע יום שמיני עצרת, כדי לתת עוד זמן לחוטאים לשוב בתשובה ביום האחרון שבו מקיימים את מצוות הלולב והסוכה, הוא יום הושענא רבא. אם החוטאים שבים אז בתשובה, יקראו את גזר דינם ויחזרו לקחת את הפתקים מהשלוחים, אחרת אין להם מאז ואילך עוד תקנה בתשובה (ישעיהו הכוונות' להאר"י ז"ל דרושי חג הסוכות דרוש ו ד"ה והוא דרוש ליל הו"י).

ובכדי להורות לאדם שאכן נגזרה עליו (ישעיהו הכוונות' להאר"י ז"ל דרושי חג הסוכות דרוש ו, 'לקוטי השי"ס' לגורי האר"י ז"ל בחלק על מסכת אבות ד"ה 'שוב יום אחד לפני מיתתך' מהאר"י ז"ל) **מיתה באותה השנה** (רמב"ן במדבר יד, ט ד"ה אבל יתכן שימרו), **וכך לעוררו לחזור בתשובה** (אור החמה' פרשת ויחי דף כ ע"א ד"ה 'תשובה בעיא לאסתלקא' מהרמ"ק), **עשה הקב"ה ש'הצלם' שהוא גם צל צלו של האדם** (יחסד לאברהם' מעין רביעי נהר יא ד"ה ואחר שבחרה לה), **מסתלק ממנו בליל הושענא רבא** (זוהר פרשת תרומה דף קמב ע"א ד"ה בלילא בתראה, ישעיהו הכוונות' דרושי חג הסוכות דרוש ו, 'לקוטי השי"ס' לגורי האר"י ז"ל בחלק על מסכת אבות ד"ה 'שוב יום אחד לפני מיתתך' מהאר"י ז"ל) **תכף אחר חצות** (ישעיהו הכוונות' להאר"י ז"ל דרושי חג הסוכות דרוש ו ד"ה והוא דרוש ליל הו"י, ידר' חכמה' לר' יהודה ליב פוחובצ'ר נתיב רביעי אות יז ד"ה 'ידע ולבחין הדבר מהו' מהאר"י ז"ל), **וזה על ידי ממונה אחד שיוודע אם אלפי ורובבות מלאכים, ונוטל את הצל הזה של כל אחד ואחד מאותם אלו שנגזר עליהם מיתה** (זוהר פרשת תרומה דף קמב ע"ב ד"ה וחד ממנא סרכא).

לכן כשאדם מביט בצלו בליל היום האחרון של חג הסוכות ורואה אותו שלם, זה סימן שלא נגזרה עליו מיתה בראש השנה (השמטות והוספות' חלק א סימן כד דף רנו ע"ב ד"ה ותא חזי הכי אוליפנא). ורמזו לכך בפסוק **"אֶךָ בְּצֶלְךָ יִתְהַלֵּךְ אִישׁ"** (תהלים לט, ז), שהתיבה **"אֶךָ"** בגמטריא עשרים ואחד כנגד 'יום הושענא רבא' שחל ב"א ימים בתוך חודש תשרי. והכוונה לרמוז שהאדם יוכל לראות אז האם יש לו **"צֶלְךָ"** והוא **"יִתְהַלֵּךְ אִישׁ"** במשך אותה השנה, כי כל זמן שיש לאדם 'צלם אלקים' הוא מותהלך בעולם הזה (אור' החיים' לר' אברהם חיים הכהן על התהלים מזמור לט, ז). ולכן סמוך לפני הפסוק זה נאמר **"כָּל אֶדָם נִצָּב סֶלָה"** (תהלים לו, ו) לומר שאם צלם האדם נראה ב'הושענא רבא' בשיעור קומתו מראשו ועד רגליו כשהוא מהלך כדרך, אז בוודאי הגמור שהוא **"נִצָּב סֶלָה"** כל אותה השנה (וישכם אברהם' לר' אברהם פאלאג'י פרק לט דף קנו על הפסוק **"אֶךָ בְּצֶלְךָ יִתְהַלֵּךְ אִישׁ"**). **אך אם חלילה רואה האדם כי הצל שלו הסתלק ממנו באותו הלילה, זה סימן שיעבור עליו כוס של מיתה. וכן אפילו אם צלמו רק נראה גרוע, גם אז יעברו עליו חולאים וחלישות גדולה** (זוהר פרשת ויחי דף רכ ע"א ד"ה וכדין צולמין אתעברו).

ולזה כיוונו יהושע וכלב כאשר אמרו לישראל **"וְאֵתֶם אֶל תִּירְאוּ אֶת עַם הָאָרֶץ כִּי לִחְמֹנֵהם סָר צֶלְם מִעֲלֵיהֶם וַיִּהְיֶה אֲתָנָה אֶל תִּירְאָם"** (במדבר יד, ט), וכוונתם לרמוז למה שנודע כי בליל הושענא רבא לא יהיה צל לראש האדם אשר ימות באותה שנה (פירושי רבינו אפרים' פרשת שלח לך על הפסוק 'סר צלם', ספר 'ציוני' פרשת שלח לך על הפסוק 'סר צלם מעליהם' ד"ה אמנם יתכן), ונרמזו בתיבות **"צֶלְם מִעֲלֵיהֶם"** שעולות בגמטריא **"שנה"** (פירוש 'הרוקח על התורה' פרשת שלח לך פרק יד, ט ד"ה לחמנו הם). **והם רצו לומר כי כבר נגזרה מיתה על עמי הארץ שחיו בארץ ישראל** (פירושי רבינו אפרים' פרשת שלח לך על הפסוק 'סר צלם', ספר 'ציוני' פרשת שלח לך על הפסוק 'סר צלם מעליהם' ד"ה אמנם יתכן), **היות והם לא ראו את צל צוואריהם ביום הושענא רבא שהרי "סָר צֶלְם מִעֲלֵיהֶם"** (נפענח רזא' לר' יצחק בן יהודה הלוי פרשת שלח לך ד"ה סר צלם). **ומכל מקום, אין הצל של הגויים כמו של ישראל, כי הצל של הגויים בטומאה ואילו של ישראל בקדושה** (נעמק המלך' לר' נפתלי חירץ בכרך שער א פרק ארבעים ושש ד"ה ואלו הג' שמות יחד, 'לקוטי ראובני' לר' ראובן בן האשקי פרשת שלח לך יד, ט ד"ה 'כמו שיש צל בקדושה' בשם 'נעמק המלך').

ובני האדם היו נוהגים בעבר לצאת ולראות את הצל שלהם לאורה של הלבנה הזורחת לאחר חצות לילה של ליל הושענא רבא (ישעיהו הכוונות' להאר"י ז"ל דרושי חג הסוכות דרוש ו ד"ה 'יהוא דרוש ליל הו"י'), בשעה שהלבנה מתוקנת ומאירה (זוהר פרשת ויחי דף רכ ע"א ד"ה ואי ידוי פגימו) ואין שום ענן בשמים (אור החמה' לר' אברהם אזולאי על זוהר פרשת ויחי דף כ ע"א ד"ה 'יגופיה לא מסאב' מר' אברהם גלאנטי). והיו יוצאים כשהם כרוכים בסדין למקום אור הלבנה, ושם פושטים מעליהם את הסדין ונשארים ערומים. אז היו פושטים אבריהם ואצבעותיהם לאור הלבנה, ואם היו מוצאים אותם שלמים, טוב הוא. ואם היה חסר צל ראשם זה סימן על נפשם, ואם חסר צל ידיהם הימניות זה סימן על בניהם, ובידיהם השמאליות זה סימן על בנותיהם. ולא היו מסתכלים על צל האדם ממש כי העומד לאור הלבנה אי אפשר שלא יהיה לו צל, אלא על הצל של הצל הנקרא **"בְּבוֹאָה דְּבְבוֹאָה"** (נ"כ החיים' לר' יעקב חיים סופר חלק אורח חיים סימן תרסד אות יט). והיה מעשה באדם אחד שהסתכל לאור הלבנה בליל הושענא רבא, וראה שאין לו צל. ואז הוא מיד התפלל ובכה ושב בתשובה (ישעיהו הכוונות' להאר"י ז"ל דרושי חג הסוכות דרוש ו ד"ה 'יהוא דרוש ליל הו"י' מספר רקנאטי) **עד שניחם ה' על הרעה, וכבר באותו הלילה** (רקנאטי על התורה פרשת שלח לך ד"ה סר צלם) **חזר לו 'הצלם' למקומו, והוא ראה את צלו** (ישעיהו הכוונות' להאר"י ז"ל דרושי חג הסוכות דרוש ו ד"ה 'יהוא דרוש ליל הו"י' מספר רקנאטי) **וניצל מרעתו** (רקנאטי על התורה פרשת שלח לך ד"ה סר צלם).

בדיקת הצל בהושענא רבא היתה כאשר כוכב לבנה היה שולט באותו הלילה (ספר 'ציוני' לר' מנחם ציוני פרשת שלח לך ד"ה 'הגיה' שמעתי ממקובלים בשם המקובלים) **ובשעה מיוחדת שהוא משמש בה** (נ"כ החיים' לר' יעקב חיים סופר חלק אורח חיים סימן תרסד אות יט) **שהיא שעה שהיתה ידועה להם בעבר. וגם היה צריך להיות הצל של האדם כמדתו של האדם ממש ולא ארוך ממנו שאז אין כוח באותו הצל. ואין אתנו היום היודע עד מה** (אור החמה' על זוהר פרשת ויחי דף כ ע"א ד"ה 'כד נהרא סיהרא' מהרמ"ק). **לכן ראוי שלא לנהוג היום את בדיקת ראיית הצל אל מול הלבנה בליל הושענא רבא** (נ"כ החיים' לר' חיים פאלאג'י חלק אורח חיים סימן תרסד בשם האבודרהם), **כי רבים לא מבינים את הענין הזה על בוריו, וטוב יותר להיות תמים ולא לחקור את העתידות** (הרמ"א על שו"ע סימן תרסד סעיף א) (וראה עוד פרטים על צורות הצל הנראה בלילה הזה בזוהר פרשת ויחי דף רכ ע"א ד"ה ובספרי קדמאי וד"ה ואי ידוי פגימו, 'אור החמה' על זוהר פרשת ויחי דף כ ע"א ד"ה 'יגופיה לא מסאב' מהר"א, 'אור החמה' על זוהר פרשת תזריע דף מג ע"א ד"ה 'ובספרא דחרישין' מהרמ"ק, ספר 'ציוני' פרשת שלח לך ד"ה 'צפחית בדבשי ואכמ"ל בזה).

הצלם מסתלק מהאדם שלושים יום לפני פטירתו מהעולם

לאחר יום הושענא רבא חוזר הצלם שהסתלק מהאדם באותו הלילה, כי בלעדיו הוא לא יכול להתקיים שנאמר "אֵךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ" (תהלים ט, ז) (שער הכוונות) להאריי ז"ל דרושי חג הסוכות דרוש ו, 'לקוטי השישי' לגורי האריי ז"ל מסכת אבות ד"ה ישוב יום אחד לפני מיתתך מהאריי ז"ל. ואז באותה השנה שלושים יום לפני פטירתו שוב יסתלק ממנו הצלם (וזה פרשת ויחי דף רז ע"ב ד"ה יתנא כל אינון וראה שם מעשה בזה ע"י ר' יצחק, 'שער הכוונות' דרושי חג הסוכות דרוש ו, 'לקוטי השישי' לגורי האריי ז"ל מסכת אבות ד"ה ישוב יום אחד לפני מיתתך מהאריי ז"ל, 'אור החמה' על זוהר פרשת ויחי דף כ ע"א ד"ה יתשובה בעיא לאסתלקא מהרמ"ק) הנקרא "בְּבוֹנָה דְּבְבוֹנָה" (ידרד חכמה' לר' יהודה ליב פוחוביצ'ר נתיב הרביעי אות יז ד"ה דע להבין הדבר מהו, 'בבול בנימין' לר' בנימין הכהן חלק ג' דרוש נא לנשואין דף צה ע"ב ד"ה יסדון עשתה ותמכור), אך הפעם לגמרי. ומאז חיות האדם תלך ותתמעט מיום ליום, עד יום מותו (שער הכוונות) דרושי חג הסוכות דרוש ו, 'לקוטי השישי' לגורי האריי ז"ל מסכת אבות ד"ה ישוב יום אחד לפני מיתתך מהאריי ז"ל. וזהו שנאמר "עַד שְׁפִיפוֹת הַיּוֹם וְנִסּוֹ הַצִּלְלִים" (שיר השירים ב, יז, שיר השירים ד, ו), "עַד שְׁפִיפוֹת הַיּוֹם" – כלומר קודם שיגיע זמנו של האדם לצאת העולם, אזי כבר וְנִסּוֹ הַצִּלְלִים – שצלם האדם כבר הועבר ממנו, ושב לפני ריבונו (וזה פרשת ויקרא דף יג ע"ב ד"ה אמר רבי יוסי).

כל זמן שצלם האדם לא מסתלק ממנו הוא מתהלך בעולם הזה ורוחו קיימת. ואם עובר ממנו הצלם, גם הוא עובר מן העולם שנאמר "כִּי צֶלַ יִמְיָנוּ עָלֵי אֶרֶץ" (איוב ה, ט) (וזה פרשת ויחי דף רז סוף ע"ב ד"ה יתא כרואי). ידיעת הסתלקות הצלם שלושים יום קודם הפטירה משוללת מבני האדם, אך הצדיקים מרגישים ויודעים את הדבר הרוחני הזה (אור החיים הקדוש' בראשית מז, כט ד"ה ויקרבו ימין) ועל ידי כן יודעים את מיתתם (מעשה רוקח' לר' אלעזר רוקח פרשת חקת דף לד ע"ב טור א ד"ה ויבא כל העדה), ויכולים להבחין על עצמם בחוסר צלם לא רק לאור הלבנה אלא אף על הכותל בשעת תפילתם (עפ"י מעשה עם ר' יצחק בוהר פרשת ויחי דף רז ע"ב ד"ה יאמר ליה מנין לך עייש). וזה הטעם שנאמר על חזקיהו "וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָנָיו אֶל הַקִּיר" (ישעיה לח, לב) שרצה לראות אם נסתלק צלמו ממנו (ולא עוד אלא לר' אליהו הכהן מחבר שבט מוסרי' על ירושלמי מסכת סנהדרין דף כב ע"א ד"ה יבדרך דרוש' בשם יב אריה). וענין זה נרמז בפסוק "הֲנֶה עֵין יְהוָה אֶל יִרְאִיו לְמַיְחָלִים לְחֹסְדוֹ: לְהַצִּיל מִמָּוֶת נַפְשָׁם" (תהלים לג, יח-ט), כלומר שה' נותן לצדיקים לראות את צלם בכותל ולוידע אם סר צלם, כדי שיחזרו בתשובה ויתפללו ועל ידי כן "לְהַצִּיל מִמָּוֶת נַפְשָׁם" (לב אריה' לר' יהודה אריה ליב בן האשקי פרשת תולדות אות יט ד"ה ולפי זה נראה לר').

כך היה עם יעקב אבינו שידע והבחין כי העבירו ממנו את הצלם שלו, ומחמת כן קרא לבנו יוסף והשביע אותו על קבורתו שנאמר "וַיִּקְרְבוּ יָמָיו וַיִּשְׁרָא לְמוֹת וַיִּקְרָא לְבְנוֹ יוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מָצְאֵתִי חַן בְּעֵינֶיךָ שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת רַגְלִי וְעָשִׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד וָאֶמֶת אֵל נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרָיִם" (בראשית מז, כט) (אור החיים הקדוש' בראשית מז, כט ד"ה ויקרבו ימין). וכן היה עם משה רבינו, לכן הוא בעצמו כתב בדמעה את התיבות "וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה" בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל פִּי יְהוָה" (דברים לד, ה), כי ראה שהסתלק הצלם שלו והרי כאילו הוא כבר כמת (ספר הליקוטי' להאריי ז"ל פרשת זאת הברכה סימן לד וימת שם משה, 'אור החמה' על זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה יבד נפיק בהווא' ממחבר הגליון). וכן אמר שמואל הנביא לשאול המלך כאשר העלה אותו באוב "וַיִּהְיֶה סָר מִעֵלְיָךְ" (שמואל א' כח, טו) כשכוונתו לצלם שסר ממנו. ואכן מיד למחרת שאול נהרג במלחמה (ספר ציוני' לר' נחמן ציוני פרשת שלח דף על הפסוק יסר צלם מעליהם ד"ה אמנם יתכן).

גם על הרשעים יכולים הצדיקים להתבונן ולהבחין אם סר צלם ועומדים הם למות תוך כמה ימים, כפי שנרמז בפסוק "וְעוֹד מָעַט וְאֵין רָשָׁע וְהַתְבוֹנָנֶת עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינֶנּוּ" (תהלים לו, ו), כלומר שעל ידי התבוננות הצדיקים על מקומו של הרשע שסר צלו, הם יודעים כי "עוֹד מָעַט וְאֵין רָשָׁע" היות שהוא לאבד "וְאֵינֶנּוּ" בעולם (לב אריה' לר' יהודה אריה ליב בן האשקי פרשת תולדות אות יט ד"ה ולפי זה נראה לר'). וכמו שנאמר אצל המרגלים "וַיַּעֲלֵוּ עַד נַחַל אֲשַׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת הָאֶרֶץ וַיָּנִיאוּ אֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִלְתִּי בָא אֶל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם יְהוָה" (במדבר לב, ט), "נָתַן לָהֶם" – בלשון עבר, לפי שה' יתברך כבר הסיר את הצלם מעל עמי הארץ ותשש כוחם וכאילו ישראל הלכו להילחם עם אנשים הנוטים למות, לכן נאמר שהארץ כבר ניתנה בידיהם (הרמ"ד וואלי תלמיד חבר להרמח"ל פרשת מטות על הפסוק "ויראו את הארץ ויניאו").

וזה נרמז גם במה שנאמר על אלימלך בעלה של נעמי "וַיִּלָּךְ אִישׁ מִבֵּית לָהֶם קְהֹנָה לְגוֹר בְּשָׂדֵי מוֹאָב" (רות א, א), שהלך לו הצלם. לכן תכף בבואו ל"שָׂדֵי מוֹאָב" הוא מת, שנאמר "וַיָּבֹאוּ שְׂדֵי מוֹאָב וַיִּהְיוּ שָׁם: וַיָּמָת אֶלְיִמֶלֶךְ אִישׁ נְעָמִי" (רות א, ב-ג) (ישיב נפש' לר' יואל סירקיס מחבר הבי"ח על הטור דף ח ע"א טור ב ד"ה ועי"ל שבא הכתוב). וכן זה מה שאמרו יהושע וכלב לעם ישראל על אותם עמי הארץ הענקים והחזקים שראו בעת הליכתם לרגל בארץ ישראל "אֵךְ בִּיהִי"ה אֵל תִּמְלְדוּ וְאֶתֶּם אֵל תִּירְאוּ אֶת עַם הָאֶרֶץ כִּי לַחֲמֹנִי הֵם סָר צֶלֶם מַעֲלִיהֶם וַיִּהְיֶה אֶתֶּנּוּ אֵל תִּירָאֵם" (במדבר יד, טו), אמרו "לַחֲמֹנִי הֵם" כשכוונתם כי עם ישראל יוכלו לנצח אותם בלי שום טרחה והם מזומנים בידם כמו 'לחם אפוי' שאין בו שום טורח, שהרי כבר "סָר צֶלֶם" (לב אריה' פרשת שלח דף טו ד"ה ועל זה תשובה בלב) לגמרי, היות שהם נמצאים בתוך שלושים יום שלפני המוות ומוכנים למיתה (מגלה צפונות' לר' אליהו הכהן מחבר 'שבט מוסרי' חלק ג פרשת שלח דף ד"ה יאך ראוי לדקדק' עם תיקון 'שער הכוונות' דרושי חג הסוכות דרוש ו).

היות שמסתלק מהאדם 'צלם אלקים', אז הוא נשאר במדרגת 'בהמה' ולכן יש למלאך המוות שליטה בו (י"ד מצרים' על הגדה של פסח לר' יצחק איוק חבר דף סו ד"ה והמדרגה הזאת). ובשעת פטירתו של האדם, יוצאת ממנו נשמתו ומתלבשת שוב בצלם שלו (אור החמה' על זוהר פרשת תזריע דף מג ע"א ד"ה יבספרא דחשין' מהרמ"ק), שהוא גם לבוש נשמות הצדיקים בגן עדן התחתון (ישיב יצחק' לר' יצחק חבר איווק דרוש לשבת תשובה דף קיז ע"ב ד"ה אות א' ד"ה בפי יום הכפורים), והנשמה הולכת עם 'הצלם' אל ביתה (נשמת חיים' לר' מנשה בן ישראל מאמר ראשון פרק שלש עשרה) בעולם הבא (ר' משה דוד וואלי על ספר בראשית פרק א' ד"ה ויברא אלקים את האדם בצלמו). ואם הנשמה חייבת, אז היא מקבלת באמצעות 'הצלם' עונש על מעשיה בגיהנום (נשמת חיים' מאמר שלישי פרק אחד עשר ד"ה ואם תשאל קורא). ועוד, באמצעות 'הצלם' מתראות הנשמות של בני האדם אשר מתו, אל בני האדם החיים בארץ. וגם על ידי 'הצלם' הרוחות מספרות ומדברות זו עם זו לאחר מיתתן (נשמת חיים' מאמר שלישי פרק אחד עשר ד"ה ואם תשאל קורא, נשמת חיים' מאמר ראשון פרק שלש עשרה), כי 'הצלם' הוא חלק אלוה ממעל המתקיים לעולם (הרמ"ד וואלי בראשית פרק א' ד"ה ויברא אלקים את האדם בצלמו), "בְּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן" (תהלים פט, ג).

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע alon.torat.haim@gmail.com
 המעוניינים להפיץ את העלון הזה באזור מגוריהם
 יכולים ליצור קשר במייל או במספר טלפון 052-7675933

<p>העלון מופץ לרוב קהילות ביישוב: דב נתן בן יוכבד מרים ליאורה בת נורית שרה חיי</p>	<p>להצלת: אייל בן דינה חיי רוזה בת דורה דבורה חתי וילדית: נעה, יהונתן, אבינעם, שילה חיי</p>	<p>העלון מופץ לרוב קהילות ביישוב: דב נתן בן יוכבד מרים ליאורה בת נורית שרה חיי</p>	<p>העלון מופץ לרוב קהילות ביישוב: דב נתן בן יוכבד מרים ליאורה בת נורית שרה חיי</p>
<p>העלון מופץ לרוב קהילות ביישוב: דב נתן בן יוכבד מרים ליאורה בת נורית שרה חיי</p>	<p>העלון מופץ לרוב קהילות ביישוב: דב נתן בן יוכבד מרים ליאורה בת נורית שרה חיי</p>	<p>העלון מופץ לרוב קהילות ביישוב: דב נתן בן יוכבד מרים ליאורה בת נורית שרה חיי</p>	<p>העלון מופץ לרוב קהילות ביישוב: דב נתן בן יוכבד מרים ליאורה בת נורית שרה חיי</p>